

149-modda. Da'vo muddati tushunchasi

Da'vo muddati — shaxs o'zining buzilgan huquqini da'vo qo'zg'atish yo'li bilan himoya qilishi mumkin bo'lgan muddatdir.

Qarang: mazkur Kodeksning 145 — 148, 150 — 163-moddalari.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi "Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da'vo muddatiga oid normalarini qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 282-sonli qarorining 3-bandi.

150-modda. Umumiy da'vo muddati

Umumiy da'vo muddati — uch yil.

Qarang: mazkur Kodeksning 145 — 149, 151 — 163-moddalari.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi "Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da'vo muddatiga oid normalarini qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 282-sonli qarorining 4-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-son "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas

deb topish to‘g‘risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida’gi qarorining [31-bandi](#), O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi “Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to‘g‘risida’gi 17-son qarorining [5-bandi](#), O‘zbekiston Respublikasi Oliy Xo‘jalik sudi Plenumining 17.06.2016-yildagi “Davlat organlari va fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlarining qonun hujjatlariga muvofiq bo‘lmagan, tashkilotlar va fuqarolarning huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini buzadigan hujjatlarini haqiqiy emas deb topish, ular mansabdor shaxslarining shunday harakatlarini (harakatsizligini) qonunga xilof deb topish to‘g‘risidagi nizolarni hal etishda qonun hujjatlarini qo‘llashning ayrim masalalari haqida’gi 298-son qarorining [5.2-bandi](#).

151-modda. Maxsus da’vo muddatlari

Ayrim turdagi talablar uchun qonun hujjatlarida umumiy da’vo muddatiga qaraganda qisqartirilgan yoki uzaytirilgan maxsus da’vo muddatlari belgilanishi mumkin.

(151-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O‘RQ-531-sonli [Qonuni](#) tahririda — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

Agar qonunda boshqacha tartib belgilangan bo‘lmasa, ushbu Kodeks [152-162-moddalarining](#) qoidalari maxsus da’vo muddatlariga ham joriy qilinadi.

Qarang: mazkur Kodeksning [145 — 150](#), [152 — 163-moddalari](#), 724-moddasining [uchinchi qismi](#), O‘zbekiston

Respublikasi Oila kodeksi 24-moddasining ikkinchi qismi, 63-moddasining ikkinchi qismi, 117, 118-moddalari, Uu-joy kodeksi 114-moddasining ikkinchi qismi, Mehnat kodeksi 270-moddasining birinchi qismi, Soliq kodeksining (yangi tahriri) 88-moddasi, “Mas’uliyati cheklangan hamda qo‘shimcha mas’uliyatli jamiyatlar to‘g‘risida”gi Qonunning 41-moddasi, “Qimmatli qog‘ozlar bozori to‘g‘risida”gi Qonunning 62-moddasi, Vazirlar Mahkamasining 23.10.2008-yildagi 232-son qarori bilan tasdiqlangan O‘zbekiston Respublikasi temir yo‘l Ustavining 155, 156-bandlari.

152-modda. Da’vo muddatlarini o‘zgartirish to‘g‘risidagi bitimning haqiqiy sanalmasligi

Da’vo muddatlari va ularni hisoblash tartibi taraflarning kelishuvi bilan o‘zgartirilishi mumkin emas.

Da’vo muddatlari o‘tishini to‘xtatish va uning uzilish asoslari ushbu Kodeks bilan belgilanadi.

Qarang: mazkur Kodeksning 145 — 150, 156, 157-moddalari, 158-moddasining ikkinchi qismi, 160-moddasi.

Qo‘shimcha ma’lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy Xo‘jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi “Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da’vo muddatiga oid normalarini qo‘llashning ayrim masalalari haqida”gi 282-sonli qarorining 6-bandi.

153-modda. Da'vo muddatini qo'llash

Buzilgan huquqni himoya qilish talabi da'vo muddatining o'tganligidan qat'i nazar, sudda ko'rib chiqish uchun qabul qilinadi.

Da'vo muddati sud tomonidan faqat nizodagi tarafning sud qaror chiqargunicha bergan arizasiga muvofiq qo'llanadi.

Qo'llanish to'g'risida nizodagi taraf bayon qilgan da'vo muddatining o'tishi sudning da'voni rad etish haqida qaror chiqarishi uchun asos bo'ladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [145 — 152](#), [154 — 163-moddalari](#).

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi "Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da'vo muddatiga oid normalarini qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 282-sonli qarorining [7 — 10-bandlari](#), Oliy Sud Plenumining 24.09.2004-yildagi "Yakka tartibda qurilgan uyga bo'lgan mulk huquqi bilan bog'liq nizolar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida"gi 14-son qarori 22-bandining [ikkinchi xatboshisi](#).

Qarang: sud amaliyoti.

154-modda. Da'vo muddatining o'ta boshlashi

Da'vo muddati shaxs o'zining huquqi buzilganligini bilgan yoki bilishi lozim bo'lgan kundan o'ta boshlaydi. Bu qoidadan istisnalar ushbu Kodeks va boshqa qonunlar bilan belgilanadi.

Muayyan ijro muddatiga ega bo'lgan majburiyatlar bo'yicha da'vo muddati ijro muddati tamom bo'lganidan keyin o'ta boshlaydi.

Ijro etish muddati belgilanmagan yoki talab qilish payti ijro etish muddati bilan belgilangan majburiyatlar bo'yicha da'vo muddati kreditorda majburiyatni bajarish to'g'risida talab qo'yish huquqi paydo bo'lgan vaqtdan o'ta boshlaydi, bordi-yu, qarzdorga bunday talabni bajarish uchun imtiyozli muddat berilsa, da'vo muddati imtiyozli muddat tamom bo'lganidan keyin hisoblana boshlaydi.

Regress majburiyatlar bo'yicha da'vo muddati asosiy majburiyat bajarilgan paytdan o'ta boshlaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning [145 — 153](#), [155 — 163](#), [242-moddalari](#).

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Sud Plenumining 16.04.1993-yildagi "Sudlar tomonidan mulkni ro'yxatdan chiqarish haqidagi ishlarni ko'rishda qonunchilikning qo'llanishi to'g'risida"gi 5-13-son qarorining [17-bandi](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy Sud Plenumining 20.07.2011-yildagi "Sudlar tomonidan nikohdan ajratishga oid ishlar bo'yicha qonunchilikni qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 6-son qarorining [28-bandi](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi "Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da'vo muddatiga oid normalarini qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 282-sonli qarorining [11-bandi](#).

155-modda. Majburiyatdagi shaxslar almashinganida da'vo muddati

Majburiyatdagi shaxslarning almashinishi da'vo muddati va uni hisoblash tartibining o'zgarishiga olib kelmaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning 145 — 153, 155 — 163, 313 — 323-moddalari.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi "Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da'vo muddatiga oid normalarini qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 282-sonli Qarorining 11.2-bandi.

156-modda. Da'vo muddati o'tishining to'xtatilishi

Da'vo muddatining o'tishi quyidagi hollarda to'xtatiladi:

1) agar da'vo qo'zg'atilishi uchun muayyan sharoitlarda oldini olib bo'lmaydigan favqulodda hodisa (engib bo'lmas kuch) to'sqinlik qilgan bo'lsa;

2) O'zbekiston Respublikasi Hukumati majburiyatlarni bajarishni kechiktirganligi (moratoriy) tufayli;

3) agar da'vogar yoki javobgar harbiy holatga o'tkazilgan Qurolli Kuchlar, chegara qo'shinlari va ichki qo'shinlar tarkibida bo'lsa;

4) agar muomalaga layoqatsiz shaxsning qonuniy vakillari bo'lmasa;

5) tegishli munosabatni tartibga soluvchi qonun hujjatlarining amal qilishi to'xtatilgan bo'lsa.

6) mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risida kelishuv tuzilgan taqdirda.

(156-moddaning birinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O'RQ-531-sonli Qonuniga asosan 6-band bilan to'ldirilgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

Agar ushbu moddada ko'rsatilgan holatlar da'vo muddatining oxirgi olti oyida, bu muddat olti oydan kam bo'lsa, da'vo muddatida vujudga kelgan yoki davom etib turgan bo'lsa, da'vo muddatining o'tishi to'xtatiladi.

Muddatning to'xtatib turilishiga asos bo'lgan holat barham topgan kundan boshlab da'vo muddatining o'tishi davom etadi, bunda muddatning qolgan qismi olti oygacha, da'vo muddati olti oydan kam bo'lsa, da'vo muddatiga qadar uzaytiriladi.

Qarang: mazkur Kodeksning 131, 145 — 148-moddalari, Vazirlar Mahkamasining 15.02.2005-yildagi 63-son qarori bilan tasdiqlangan “Engib bo'lmaydigan kuchlar (fors-major) holatlarini tasdiqlash tartibi to'g'risida”gi Nizomning 2-bandi.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi “Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da'vo muddatiga oid normalarini qo'llashning ayrim masalalari haqida”gi 282-sonli qarorining 12-bandi.

157-modda. Da'vo muddati o'tishining uzilishi

Da'vo muddatining o'tishi belgilangan tartibda da'vo qo'zg'atilishi bilan, shuningdek majbur shaxs qarzni tan olganligini ko'rsatuvchi harakatlarni qilishi bilan uziladi.

Uzilishdan keyin da'vo muddatining o'tishi yangidan boshlanadi, uzilishgacha o'tgan vaqt esa — yangi muddatga qo'shilmaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning 131, 145 — 148-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik protsessual kodeksi II bo'limining 2-kichik bo'limi.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi "Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da'vo muddatiga oid normalarini qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 282-sonli qarorining 11.1, 13 — 15-bandlari.

Qarang: sud amaliyoti.

158-modda. Da'vo ko'rilmadan qoldirilgan taqdirda da'vo muddatining o'tishi

Agar da'vo sud tomonidan ko'rilmadan qoldirilgan bo'lsa, da'vo qo'zg'atilganga qadar o'ta boshlagan da'vo muddati umumiy tartibda davom etadi.

Agar jinoyat ishi bo'yicha qo'zg'atilgan da'vo sud tomonidan ko'rilmadan qoldirilgan bo'lsa, da'vo qo'zg'atilgunga qadar o'ta boshlagan da'vo muddati da'voni ko'rmasdan qoldirgan hukm qonuniy kuchga kirgunicha to'xtatib turiladi, da'vo muddati to'xtatib turilgan vaqt da'vo muddatiga qo'shilmaydi. Bunda muddatning qolgan qismi olti oydan kam bo'lsa, u olti oygacha uzaytiriladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [131, 145 — 148-moddalari](#), O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik protsessual kodeksi [8-bobi](#).

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy Xo‘jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi “Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da‘vo muddatiga oid normalarini qo‘llashning ayrim masalalari haqida”gi 282-sonli qarorining [15, 15.1-bandlari](#).

159-modda. Da‘vo muddatini tiklash

Basharti, sud da‘vo muddatining o‘tkazib yuborilganligi sababini uzrli deb topsa, buzilgan huquq himoya qilinishi kerak. Da‘vo muddatini o‘tkazib yuborish sabablari da‘vo muddatining oxirgi olti oyida, bu muddat olti oyga teng yoki olti oydan kam bo‘lsa, da‘vo muddatida yuz bergan bo‘lsa, ular uzrli deb hisoblanishi mumkin.

Qarang: mazkur Kodeksning [150 — 158-moddalari](#).

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy Xo‘jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi “Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da‘vo muddatiga oid normalarini qo‘llashning ayrim masalalari haqida”gi 282-sonli qarorining [16, 16.3-bandlari](#).

160-modda. Maxsus da‘vo muddatining to‘xtatilishi, uzilishi va tiklanishi

Da‘vo muddatining to‘xtatilishi, uzilishi va tiklanishi haqidagi qoidalar (ushbu Kodeksning [156, 157](#) va [159-](#)

moddalari), agar qonunda boshqacha tartib belgilangan bo'lmasa, maxsus da'vo muddatiga nisbatan ham qo'llanadi.

Qarang: mazkur Kodeksning 145 — 150, 156 — 159-moddalari, 724-moddasining uchinchi qismi, O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi 24-moddasining ikkinchi qismi, 63-moddasining ikkinchi qismi, 117, 118-moddalari, Uy-joy kodeksi 114-moddasining ikkinchi qismi, Mehnat kodeksi 270-moddasining birinchi qismi, Soliq kodeksining 88-moddasi, "Mas'uliyati cheklangan hamda qo'shimcha mas'uliyatli jamiyatlar to'g'risida"gi Qonunning 41-moddasi, "Qimmatli qog'ozlar bozori to'g'risida"gi Qonunning 62-moddasi, Vazirlar Mahkamasining 23.10.2008-yildagi 232-son qarori bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi temir yo'l Ustavining 155, 156-bandlari.

161-modda. Da'vo muddati o'tganidan keyin majburiyatni bajarish

Da'vo muddati o'tganidan keyin majburiyatini bajargan shaxs ijro etish paytida da'vo muddatining o'tib ketganligini bilgan yoki bilishi lozim bo'lganligidan qat'i nazar, bajargan narsasini qaytarishni talab qilishga haqli emas.

Qarang: mazkur Kodeksning 145 — 148, 150 — 160-moddalari.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi "Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining

da'vo muddatiga oid normalarini qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 282-sonli qarorining 17-bandi.

162-modda. Qo'shimcha talablarga nisbatan da'vo muddatini qo'llash

Asosiy talab bo'yicha da'vo muddati o'tishi bilan qo'shimcha talablar (neustoyka, garov, kafolat va shu kabilar) bo'yicha da'vo muddati ham o'tgan hisoblanadi.

Qarang: mazkur Kodeksning 145 — 148, 150 — 160, 259-moddalari.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi "Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da'vo muddatiga oid normalarini qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 282-sonli Qarorining 17.1-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi va Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Kredit shartnomalaridan kelib chiqadigan majburiyatlar bajarilishini ta'minlash to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlarini qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 13/150-son qo'shma Qarori 36-bandining ikkinchi xatboshisi.

163-modda. Da'vo muddati joriy qilinmaydigan talablar

Da'vo muddati quyidagilarga joriy qilinmaydi:

shaxsiy nomulkiy huquqlarni va boshqa nomoddiy boyliklarni himoya qilish haqidagi talablarga, qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hollar bundan mustasno;

Qarang: mazkur Kodeksning 150 — 162-moddalari.

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 28.04.2000-yildagi “Ma‘naviy zararni qoplash haqidagi qonunlarni qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi 7-son qarorining [15-bandi](#), O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 19.06.1992 yildagi “Sud amaliyotida fuqaro va tashkilotlarning sha‘ni, qadr-qimmati va ishchanlik obro‘cini himoya qilish haqidagi qonunlarni qo‘llash to‘g‘risida”gi 5-PL-92-son qarorining [12-bandi](#).

omonatchilarning o‘z omonatlarini berish to‘g‘risida bankka qo‘yadigan talablariga;

fuqaroning hayotiga yoki sog‘lig‘iga yetkazilgan zararni to‘lash haqidagi talablarga. Da‘vo muddati o‘tganidan keyin qo‘zg‘atilgan talablar da‘vo qo‘zg‘atilishidan oldingi ko‘pi bilan uch yil bo‘yicha qondiriladi;

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi 270-moddasi [uchinchi qismi](#).

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 19.12.2003 “Mehnat vazifalarini bajarishi munosabati bilan xodimning hayoti va sog‘lig‘iga yetkazilgan zararni qoplashga oid nizolar bo‘yicha sud amaliyoti haqida”gi 18-son qarori 6-bandining [birinchi, uchinchi xatboshilari](#).

jinoyat tufayli yetkazilgan zararni to‘lash haqidagi talablarga;

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksining [276-moddasi](#), 281-moddasining [ikkinchi qismi](#).

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2016-yil 27-dekabrdagi 26-sonli “Jinoyat natijasida yetkazilgan mulkiy ziyonni qoplashga oid qonunchilikni qo‘llash bo‘yicha sud amaliyoti to‘g‘risida”gi [qarori](#).

mulkdorning yoki boshqa egalik qiluvchining o‘z huquqini har qanday buzishlarni, garchi bu buzishlar egalik qilishdan mahrum etish bilan bog‘liq bo‘lmasa ham (ushbu Kodeksning [231-moddasi](#)), bartaraf etish haqidagi talablariga;

(163-moddaning oltinchi xatboshisi O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O‘RQ-531-sonli [Qonuni](#) tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi “Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da’vo muddatiga oid normalarini qo‘llashning ayrim masalalari haqida”gi 282-son qarorining [18.1-bandi](#).

mamlakat mustaqilligi e‘lon qilinishidan oldin uning chegaralaridan tashqariga olib chiqib ketilgan tarixiy, madaniy va ilmiy-badiiy qiymatga ega bo‘lgan mol-mulkni hamda boshqa qimmatbaho obyektlarni qaytarib berish haqidagi talablarga;

Qarang: O‘zbekiston Respublikasining “Madaniy boyliklarning olib chiqilishi va olib kirilishi to‘g‘risida”gi Qonuni 20-moddasining [ikkinchi qismi](#).

qonunda belgilangan hollarda boshqa talablarga.

Qo‘shimcha ma’lumot uchun Oila kodeksining 12-moddasiga qarang.

Qarang: mazkur Kodeksning 1183-moddasi ikkinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Oila kodeksi 12-moddasining birinchi qismi.

Qo‘shimcha ma’lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 19.06.2015-yildagi “Iqtisodiy sudlar tomonidan fuqarolik qonun hujjatlarining da’vo muddatiga oid normalarini qo‘llashning ayrim masalalari haqida”gi 282-son qarori 18-bandining birinchi, ikkinchi xatboshilari, 18.2-bandi.